

Emil Coșeru (Ion) și Constanța Lercă (Maria)

Cu teatrul T.V. în mijlocul țăranilor

„HORA ÎNTRERUPTĂ” de Constantin Popa
la Cozia — Iași

Cozia — sat cu nume de rezonanță istorică — situat la 29 km nord-est de Iași. Casele, înșirate pe trei coline cu pante dulci, au în înfățișarea lor ceva din sufletul cald și vorba blândă a locuitorilor acestor meleaguri.

Ca peste tot în țara asta, mulți dintre țăranii cooperatori și-au zidit case noi, cu temelii sănătoase și cu o arhitectură specifică, în care liniile dure sînt ocolite din instinct iar ornamentația exterioară are, prin vocație și tradiție, o notă de calm, de suavitate și poezie. Ceardacurile și streșinile sînt din lemn traforat cu modele distincte pentru fiecare locuință. Iar gospodinele, luîndu-se parcă la întrecere cu bărbații, și-au

brodat perdelele cu aceleași motive decorative de bun gust și autentic stil popular. Nu lipsesc nicăieri florile de lingă prispă, mărul — vestitor al primăverii — înrădăcinat în fața casei și nukul tradițional ce străjuiește grădina. Și, pentru a simboliza parcă și mai bine această legătură trainică dintre om și pămîntul natal, casele urmăresc traseul reliefului, multe dintre ele avînd pardoseala pe două nivele.

Constantin Popa, actor la Teatrul Național „V. Alecsandri” din Iași, originar din acest sat, a scris o piesă inspirată din viața și munca țăranilor din zilele noastre. „Vreau să precizez — ne spunea autorul — că subiectul piesei *Hora întreruptă* pe care, pro-

habilit, telespectatorii au văzut-o, nu are o localizare precisă. Faptele înfățișate de mine se puteau întâmpla la fel de bine la Crîngăși (numele satului din piesă) ca și la Cozia sau în orice altă localitate rurală din țara noastră. Ceea ce am dorit să evidențiez, dincolo de conflictul dramatic propriu-zis sau, mai exact, ca un corolar al întregii acțiuni a piesei, este că, în vremea pe care o trăim, nivelul de conștiință atins, îl înalță pe om mai presus de „o bucată de pîine sau o haină pe umăr”, cum afirmă unul dintre personaje. „Muncim pentru mai multă cinste și pentru obiceiuri mai curate și omenеști”.

În fapt trama piesei este destul de simplă: Ion, un tânăr vrednic și ambițios, întors de curînd din armată, intră în conflict cu legea și cu întreg satul, însușindu-și în văzul lumii un sac de porumb, care, pretindea el, i se cuvenea de drept. Deși urma să se însoare cu fata președintelui cooperativei agricole de producție din sat, actul de nechibzuință al lui Ion este supus judecății colective, după un străvechi obicei. În ziua de duminică, cînd pe medeanul primăriei se adună obștea satului pentru horă, la o oră stabilită, această instanță de supremă autoritate judecă fapta celui împetricinat. Dacă oamenii consideră că temeiul faptei este nefondat, hora întreruptă este reluată, iar cel absolvit de vină are voie să se prindă în ea. Dacă nu, muzica tace. Tace pînă ce vinovalul pleacă de pe medean.

Centrul de greutate și, de altfel, partea cea mai izbutită a piesei îl constituie procesul lui Ion, în care judecata aspră dar omenească a țăranilor, fără a ierta greșeala comisă, pune în balanță dreptății și faptele care au condus la asemenea act potrivit legii.

Scrisă cu nerv dramatic, mișcată de un dialog vioi, de o replică autentic populară, echilibrind judicios materialul faptic, piesa lui Constantin Popa cucerește prin veridicitatea crimpeiului de viață pe care îl înfățișează. E drept, unele personaje sînt mai vag conturate, cîteodată epulul primează în fața dramaticului și deci în defavoarea caracterizării unor eroi ai piesei, dar în ansamblu rămîne de netăgăduit faptul că autorul cunoaște foarte bine lumea pe care o descrie.

Piesa lui Constantin Popa a cunoscut transpunerea sa televizată, în a doua decadă a lunii iunie, chiar în satul Cozia. Se cuvine consemnat, de altfel, că acesta este primul spectacol de teatru, pentru micul ecran, realizat în întregime în mediul rural.

Necesitatea respectării unei anumite fizionomii spirituale și a autenticității limbajului personajelor, cerințele de prezentare a ambianțelor naturale de amploare, precum și figurația extrem de numeroasă solicitată de scenariul dramatic au constituit punctul de plecare a hotărîrii de a se părăsi studiourile pentru traducerea în fapt de artă teatrală a *Horei întrerupte*.

„Nu puteam realiza această piesă-proces”, afirmă regizoarea Letiția Popa, decît în mijlocul și cu participarea efectivă a țăranilor unui sat întreg. Iar ideea redacției teatrale a televiziunii de a ne deplasa la Cozia a fost susținută cu entuziasm de actorii Naționalului ieșean în frunte cu directorul său, actorul Teofil Vilcu. Am dorit încă de la început ca, în spectacolul nostru, țăranii din Cozia să se integreze organic în acțiunea piesei, să desființăm separația dintre actori și public, dintre interpreți și figurație, și să obținem astfel o deplină fuziune, un act efectiv de participare artistică. Și putem spune că intențiile noastre au depășit cu mult așteptările. După ce colegul nostru, regizorul Nae Cosmescu, a explicat pe larg obștei satului subiectul piesei și intențiile realizatorilor spectacolului, după ce țăranii au cunoscut și s-au recunoscut în personajele scenariului dramatic, colectivitatea din Cozia a devenit un colaborator total atașat acestui fapt artistic, inedit pentru toți cei prezenți acolo”.

Este semnificativ, de exemplu, modul cum s-a realizat partea finală a piesei. În aceea zi de duminică, în sat avea loc o nuntă. La ora fixată pentru prima înregistrare, sătenii, cu mic cu mare, au venit totuși să fie de față la judecata lui Ion. Apoi s-au dus pe la casele lor ori să cîntească pe tinerii căsătoriti. Și, cînd a fost din nou nevoie, au revenit pentru continuarea înregistrării scenei reluării horei întrerupte.

Spectacolul s-a realizat, așa cum am arătat, prin înregistrare pe bandă magnetică a imaginilor captate simultan, dar selectate alternativ, de către patru camere de luat vederi. S-a renunțat aproape total la folosirea peliculei cinematografice, în favoarea acestui procedeu specific de televiziune, nu numai pentru că producerea unui film de o oră și jumătate ar fi durat un timp îndelungat ci și datorită necesității de a surprinde pe viu participarea spontană a țăranilor, de a consemna fără retușuri — necontrafăcute — aceste imagini ale vieții. Mai mult chiar, Letiția Popa — surprinsă ea însăși de participarea efectivă și afectivă a țăranilor, de desfășurarea tumultuoasă a faptelor care parcă, se nășteau *atunci*, de această debordantă comunicare spirituală — a fost nevoită, uneori, să renunțe la decupajul regizoral dinainte stabilit și să selecteze pe loc, ca într-un reportaj televizat, imaginile ce urmau a fi înregistrate.

Procesul și, apoi, continuarea horei întrerupte s-au realizat „sîmur” — cum se spune în argoul profesionist — adică scenele respective s-au înregistrat în întregime, fără obșnuitele opriri, corecții și reluări ale înregistrării. Aducerea lui Alecu „la lumină”, în mijlocul obștei, de către țăranii înșiși, pentru a explica pizma ce o are față de Ion, sau încuviințarea la început tăcută, printr-o simplă înclinare a capului, și apoi verbală, din ce în ce mai precipitată a sătenilor, pentru continuarea horei, au avut atîta firesc și

autenticitate încât orice repertare a înregistrării, orice „dublă” ar fi compromis psihologia de masă care se crease.

Majoritatea secvențelor scenariului dramatic s-au realizat în exterior. Imaginile captate de echipa de operatori (Vasile Pandele, Gh. Nichita, Grigore Manea și Paul Dorobăț) ca și cadrele filmate de Tiberiu Vătășescu, pentru completarea unor momente înregistrate, au fost obținute fără corecțiile obișnuite aduse luminii solare, astfel ca aceste imagini să apară crude, „neretușate”, perfect integrate în substanța spectacolului. De altfel tot spectacolul poartă această amprentă a faptului autentic de viață. Fondul sonor, care se obține de regulă, în studiouri, prin mixarea vocii actorilor cu sunetele și zgomotele înregistrate în prealabil, în cazul de față este rezultatul contribuției directe a ambianței naturale. Și chiar dacă uneori dozajul intensităților sonore nu este favorabil vocii omenite, pentru condițiile deosebit de dificile de captare a sunetului ca și a imaginii trebuie să amintim contribuția inginerului Mircea Bogdan și a tehnicienilor Ion Tihon și Maria Angelescu.

Ilustrația muzicală semnată de George Popescu a fost completată în mod fericit de vocea Nataliei Ciocină. Tânăra muncitoare laborantă din Iași, descoperită de George Rodi Foca profesor al școlii populare de artă din localitate, a interpretat cu căldură și vibrație emoțională o doină înedită, moștenită de la străbunii ei din nordul Moldovei; acest melos introductiv a avut un rol esențial în crearea atmosferei acțiunii ce urma a fi prezentată.

Temp de șapte zile, cât a durat înțreaga perioadă de realizare a spectacolului, între echipa televiziunii și țăranii din Cozia, între aceștia și actorii ieșeni s-a creat o asemenea coeziune sufletească încât se poate afirma că acest act artistic este de fapt rezultatul unei creații colective. Țărancă Elena Ezariu, în casa căreia s-a înregistrat o scenă din piesă — după ce a ascultat cu atenție discuția dintre regizoarea Leliția Popa și scenografa Rodica Hanagie, în legătură cu realizarea momentului respectiv, și după ce a privit în carul de reportaj imaginile oferite de camerele de luat vederi — cu bunul simț și mo-

destia caracteristică țăranului nostru s-a dus și a aranjat treptat lucrurile și obiectele din odaie, compunind, în funcție de necesitățile fiecărui cadru, ambianțe scenografice ce au întrunit, fără rezerve, sufragiile tuturor.

Echipa de interpreți ca și localnicii, prezenți la repetiții și înregistrări, au adus unele îndreptări și completări textului piesei, așa fel încât replicile să „sună” mai bine, iar unele regionalisme să fie înlocuite prin sinonime de o mai mare circulație sau să fie explicate prin mimică și gest.

Despre colectivul de actori, cu unele mici rezerve, ne referim la înconstanța interpretării rolului lui Ion de către Emil Coșeru, de altfel excelent în unele scene, se pot spune numai vorbe frumoase. Dar chiar dacă am sublinia firescul și căldura lui Puiu Vasiliu, debutul de bun augur, într-un rol de ampoare, al Constanței Lercă, prestația și siguranța interpretativă a lui Ion Schimbischi, perfectă înțelegere a personajelor de către George Macovei, Virgiliu Costin, Gelu Zaharia, Geo Costiniu, chiar dacă am evidenția contribuția acestui talent de excepție care este Dionisie Vitcu, chiar dacă am aminti aparițiile episodice dar lucrate cu finețe de Virginia Raiciu, Petre Ciubotaru, Adrian Tuca sau Const. Cadeschi, credem că cea mai frumoasă apreciere pentru cei citați mai sus constă în deplina fuziune spirituală, în perfecta omogenizare verbală, de ținută și de comportament a acestora cu țăranii din Cozia.

În concluzie, se poate spune că spectacolul cu piesa *Hora întreruptă* se adaugă altor reușite, din ultimul timp, ale teatrului de televiziune. Din ce în ce mai atent la comandamentul epocii, tot mai sensibil și mai receptiv la viața și preocupările locuitorilor cetății, repertoriul teatral al micului ecran tinde să capete astfel un pronunțat caracter politic, militant, agitatoric.

Și în acest context nu putem să nu subliniem, ca și în cazul spectacolului cu piesa *Puterea și Adevărul* montată la întreprinderea metalurgică din Slatina, meritele criticului dramatic și scriitorului Dinu Săraru, energicul și întreprinzătorul animator al acestui teatru cu o largă audiență în masă.

Virgil Petrovici